

PERSMEDEDELING

6.10.25

KABINET VAN CAROLINE GENNEZ

VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN EN ARMOEDEBESTRIJDING, CULTUUR EN GELIJKE KANSEN

Vlaanderen presenteert toekomstvisie voor haar musea en de beeldende kunsten

De Vlaamse Regering heeft beslist om het landschap van de eigen musea en van de beeldende kunsten in Vlaanderen grondig te hervormen. Aanleiding is een recente beoordeling van de werking van de eigen musea en de ambitie van Vlaanderen om de sector meer en beter te laten samenwerken. “Er zit nog veel groeipotentieel in onze beeldende kunsten en eigen musea”, aldus minister van Cultuur Caroline Gennez. “We hebben grote troeven, maar het landschap is versnipperd. Om het hele museumlandschap naar een hoger niveau te tillen, gaan we hervormen vanuit een duidelijke visie voor de toekomst. We gaan voor meer inhoud, meer ambitie, meer samenwerking tussen musea, en een betere en logischere spreiding van de Collectie van de Vlaamse Gemeenschap over heel Vlaanderen.”

Vlaanderen engageert zich om de eigen musea te versterken door ze optimaal te positioneren binnen de beeldende kunsten in Vlaanderen. De eigen musea staan beter bekend als de musea van de Vlaamse Gemeenschap en omvatten het KMSKA, M HKA, Mu.ZEE, Kasteel van Gaasbeek en Roger Raveel Museum.

In het Vlaams Regeerakkoord en in de Beleidsnota Cultuur (2024-2029) benoemt de Vlaamse Regering al de ambitie om een verregaande samenwerking tussen de eigen musea te realiseren.

De adviezen van de beoordelingscommissie binnen de meest recente indienronde bevestigen nogmaals dat een versterking van de eigen instellingen en een herdenking van de opdracht en de positionering van een aantal musea nodig is.

Minister Gennez: “Soms biedt een moment zich aan waarop verschillende puzzelstukken op zijn plaats kunnen vallen en zo een wondermooie puzzel vormen. Dat moment is nu.”

De Vlaamse Regering start met de invoering van een doordachte toekomstvisie voor de musea van de Vlaamse Gemeenschap en, bij uitbreiding, voor het hele landschap beeldende kunsten.

Dit zal stapsgewijs gebeuren. Vlaanderen erkent het belang van de musea van de Vlaamse Gemeenschap en versterkt op korte termijn hun positionering binnen het kunsten- en erfgoedveld

als ‘Museum van Vlaanderen’. Door de versterking, herdenking en verrijking van de eigen musea, komt er een opening om op middellange termijn te werken naar een nieuwe dynamiek voor de actuele kunsten in Vlaanderen. Een nieuw kunstencentrum in Antwerpen zal hier een centrale rol in spelen.

Museum van Vlaanderen

De musea van de Vlaamse Gemeenschap hebben een voorbeeldrol in de kunsten- en erfgoedsector. Zij hebben de opdracht om, binnen de voorwaarden van de sinds 2022 geactualiseerde ICOM-definitie (International Council of Museums), kunst te verzamelen, te bewaren voor toekomstige generaties, te onderzoeken en toegankelijk te maken.

Hoewel de Vlaamse overheid die internationale standaarden bekrachtigt, worden de ambities in de praktijk niet altijd volledig gerealiseerd. De versnippering en onderlinge concurrentie verhindert samenwerking, schaalvergroting en internationalisering. Ook de kloof tussen de eigen musea aan de ene kant en de kunstenaars en het bredere kunstenveld aan de andere kant is de afgelopen jaren groter geworden.

De Vlaamse Regering beslist daarom om de eigen musea te versterken en een meer coherente visie te ontwikkelen voor de toekomst van de beeldende kunsten in Vlaanderen.

Clusters en versterking

De musea van de Vlaamse Gemeenschap krijgen elk een duidelijke opdracht binnen **drie clusters**. Hierbij gaan we uit van een sterke identiteit en staan samenwerking en wisselwerking centraal. De tijdsafbakeningen en versnippering worden weggewerkt en de groep musea geeft als één geheel een transhistorische kijk op de beeldende kunsten. Samen bieden ze een onschatbare rijkdom aan kunstbeleving.

Het huidige **S.M.A.K., Museum Hof van Busleyden en FeliX Art+Eco Museum** zullen de groep van eigen musea versterken. Niet alleen hebben die drie instellingen spraakmakende collecties en museumwerkingen, de toevoeging van die instellingen moet zorgen voor een betere spreiding van onze beeldende kunstencollectie. Zo kunnen we een breed publiek bereiken in de belangrijkste Vlaamse kunststeden en creëert Vlaanderen het **Museum van Vlaanderen**.

Drie grote musea, of ‘bakens’, zullen daarin de referentiepunten worden. Elk baken krijgt een financiële versterking om de ambities waar te maken.

1. Schone kunsten

Het **Koninklijk Museum voor Schone Kunsten** (KMSKA) zal vanuit Antwerpen opereren als baken voor de schone kunsten. Vanuit zijn statuut als internationale culturele-erfgoedinstelling is KMSKA hét wetenschappelijk centrum voor gevestigde oude en moderne kunst en presenteren ze de topstukken.

Vlaanderen voegt het **Museum Hof van Busleyden** (als museum voor schone kunsten in Mechelen) en **Kasteel van Gaasbeek** (als prachtige oase nabij Brussel waar schone kunsten en natuur samenkomen) toe als extra locaties bij deze kunsttempel.

Carmen Willems, Algemeen Directeur KMSKA: “Het KMSKA zal mee haar schouders zetten om in een hertekend museaal landschap zijn rol als grootste museum van Vlaanderen in overleg en samenspraak met alle collega’s op te nemen.”

Isabel Lowyck, Directeur Kasteel van Gaasbeek: “Het is een uniek momentum voor het Kasteel van Gaasbeek. Nu de restauratie van het kasteel en de parkgebouwen is gerealiseerd, wordt onze beleidsvisie voor de komende jaren gehonoreerd. We kijken ernaar uit om ons te verbinden met andere musea en zo met vereende krachten onze maatschappelijke rol in de wereld van vandaag op te nemen.”

Bart Somers, burgemeester van Mechelen, en Greet Geypen, schepen van Erfgoed: “Door de samenwerking met het KMSKA en het Kasteel van Gaasbeek kan Mechelen zijn plaats binnen het Vlaamse museale landschap versterken. De complementariteit tussen de drie musea maakt het mogelijk om een groter en diverser publiek aan te spreken. Voor Mechelen opent dit deuren naar een bredere nationale en internationale uitstraling. Zo wordt ons erfgoed op een nog bredere manier ontsloten.”

2. Hedendaagse en actuele kunsten

Het tweede baken wordt het huidige Stedelijk Museum voor Actuele Kunst (S.M.A.K.) vanuit Gent als het nieuwe **Vlaamse museum voor hedendaagse en actuele kunsten**. De collectie en de museale werking van het huidige M HKA worden grotendeels overgeheveld. Samen met de huidige collectie en werking van het S.M.A.K. komt er zo een sterke Vlaamse collectie hedendaagse en actuele kunsten.

Minister Gennez: ‘We beseffen dat dit een transitietraject én financiële versterking zal vragen, maar zijn ervan overtuigd dat dit een enorm potentieel biedt voor de bewaring en de presentatie van hedendaagse en actuele kunsten in Vlaanderen.’

Astrid De Bruycker, schepen van Cultuur van Gent: “De erkenning van S.M.A.K. als Vlaamse museale instelling is een prachtige stap vooruit voor de hedendaagse en actuele kunsten in Vlaanderen. We zijn trots dat het hart van de hedendaagse en actuele kunsten zo in Gent komt te liggen. Het is de bekroning van het sterke DNA van S.M.A.K. en de rijke erfenis van Jan Hoet. We starten nu de gesprekken om deze transitie vorm te geven, met het oog op een bloeiende toekomst voor de collectie, het gebouw en de medewerkers van S.M.A.K.”

Philippe Van Cauteren, Directeur S.M.A.K.: “De hertekening van het museale landschap past bij de visie en identiteit van het huidige S.M.A.K. Deze evolutie biedt mogelijkheden voor de collectie van het S.M.A.K en de Vlaamse Gemeenschap.”

3. Moderne kunst en Belgische meesters (1850-nu)

Als derde baken zal **Mu.ZEE**, een veilige haven voor de Belgische meesters en moderne kunst in Oostende, de cirkel rond maken. Naast de twee bestaande partnerhuizen – het **Peiremuzee** (Knokke) en **Permekemuseum** (Jabbeke) – zullen het **Roger Raveel Museum** in Zulte en het **FeliX Art+Eco Museum** in Drogenbos worden toegevoegd aan deze cluster.

Bruno Verbergt, Algemeen Directeur Mu.ZEE – Permekemuseum – Peiremuzee: “Dit is eindelijk *the next level* in het Vlaamse museumlandschap waar zolang op gewacht werd. Deze hervorming heeft alles in zich om op Vlaams niveau de netwerkorganisatie te worden die de belangrijkste kunstcollecties in publiek bezit beheert. Het is de noodzakelijke voorwaarde voor een krachtig beleid en duurzame financiering van wat Vlaanderen al eeuwen onderscheidt: de kunst die hier gemaakt werd en die onze individuele en collectieve verbeelding blijft voeden.”

Melanie Deboutte, Directeur Roger Raveel Museum: “Het is tijd om de toekomst van onze musea te herdefiniëren. Een nieuwe generatie staat klaar om de uitdagingen van onze samenleving aan te gaan, met musea in een cruciale rol. Door duidelijke keuzes te maken en te focussen op expertise, kunnen we onze unieke museumcollecties internationaal weer in de schijnwerpers zetten. Essentieel hiervoor is een intensievere samenwerking tussen de Vlaamse erfgoedinstellingen, met respect voor hun diversiteit en eigenheid.”

Sergio Servellón, Algemeen Directeur FeliX Art & Eco Museum: “Voor het FeliX Art & Eco Museum is deze evolutie een erkenning voor de opgebouwde expertise – zowel kunsthistorisch als materiaaltechnisch – rondom de historische *avantgarde* in Vlaanderen en België. Daarnaast verankeren we onze pilootfunctie als kunstmuseum, dat de brug slaat tussen kunst en een participatieve erfgoedwerking met focus op ecologie, in een sectorale strategie met duidelijke groeikansen.”

De drie bakens krijgen de opdracht om samen een integrale collectievisie te ontwikkelen voor de Collectie Vlaamse Gemeenschap. In deze collectievisie moet ruimte gecreëerd worden om collectietaken af te stemmen en gedeelde oplossingen te creëren.

De musea vullen elkaar aan, zijn beter verspreid en groeien samen uit naar musea zoals de nieuwe internationale definitie van ICOM omschrijft.

Een nieuwe broedplek voor actuele kunst en kunstenaars

Aangezien het huidige S.M.A.K. hét museum voor hedendaagse en actuele kunsten wordt in Vlaanderen, zal het **Museum voor Hedendaagse Kunst in Antwerpen** (M HKA) een nieuwe invulling krijgen. De museale opdracht van M HKA wordt overgedragen naar het nieuwe museum in Gent. Het Centrum voor Kunstarchieven Vlaanderen (CKV), momenteel onderdeel van M HKA vzw, zal ook een nieuwe positie krijgen in het veld.

De Vlaamse Regering besliste om het nieuwbouwproject stop te zetten en op de huidige site van het M HKA een kunstencentrum te creëren. Er zal ruimte zijn voor tentoonstellingen, maar ook ateliers, residenties, lezingen, en workshops.

Minister Gennez: “Onze visie is een plek waar Belgische en internationale kunstenaars uit alle kunstdisciplines welkom zijn om te experimenteren, en voor uitwisseling, ondersteuning en dialoog.”

“Hoewel het M HKA het goed doet wat betreft de ondersteuning van kunstenaars, worstelt het al geruime tijd met haar rol als museum. Dat bevestigt de recente beoordeling nog maar eens. In de afgelopen maanden is ook duidelijk geworden dat het oorspronkelijke budget van 130 miljoen euro voor het nieuwbouwproject niet zal volstaan. In deze moeilijke budgettaire context moeten we ervoor zorgen dat elke cent die de overheid investeert ook goed terecht komt. Grote onzekerheid en exploderende kosten moeten we zoveel mogelijk vermijden. Daarom hebben we de beslissing genomen het project nu stop te zetten, en kiezen we voor de versterking van het hele museumlandschap, met een logischere verdeling van functies en opdrachten over alle instellingen. De nieuwe werking van het M HKA zal terug focussen op haar oorspronkelijke rol en expertise, in lijn met de traditie van het ICC in de pioniersjaren”, legt minister Gennez verder uit.

Ariadna Estalella Alba & Wouter Van Loo (NICC): “De hertekening van het museale landschap betekent een aardverschuiving, die een zorgzame transitie zal vragen. Maar met grote kansen voor het ecosysteem van de beeldende kunsten. NICC verwelkomt de ontwikkeling van een ambitieuze plek waar optimaal wordt geïnvesteerd in kunstenaars en organisaties, en ziet dit als een interessante en inspirerende stap voorwaarts voor de hele sector.”

De vrijgekomen middelen uit het nieuwbouwproject zullen deels ingezet worden om de Vlaamse musea te ondersteunen bij de transities en hun toekomstige werking. We voorzien ook haalbare

verbouwingen op de site van het huidige M HKA, zodat de openheid naar de buitenwereld infrastructureel vertaald wordt.

Het nieuwe kunstencentrum zal een aanjager worden in de hedendaagse en actuele beeldende kunsten in Vlaanderen. Als internationaal centrum voor beeldcultuur zal het huis een scharnierrol vervullen in het nieuwe landschap voor beeldende kunsten, met focus op ambitie, inhoud en uitstraling. Op de site zal ruimte zijn voor tijdelijke exposities, ateliers, residenties, reflectie en alles wat makers versterkt. Vanuit een groot geloof in kruisbestuiving tussen disciplines, in dialoog met publieke en private spelers en met internationale focus wordt het broodnodige ecosysteem van de hedendaagse en actuele beeldende kunsten versterkt. Antwerpen is door de aanwezigheid van haar vernieuwende kunstenscene de ideale uitvalsbasis voor zo'n werking.

Met dit traject heeft Vlaanderen ook de ambitie om de **toenadering tussen de erfgoed- en kunstenspelers** te realiseren. Beleidsmatig zijn hedendaagse kunstmusea en beeldende kunstenorganisaties sterk van elkaar vervreemd geraakt, omdat ze vanuit de twee verschillende decreten ondersteund worden. Nochtans opereren deze instellingen in de praktijk, ieder met hun eigen missie en rol, in dezelfde wereld van beeldende kunst. De kruisbestuiving tussen beide sectoren biedt ontelbare mogelijkheden in de exploratie van de kunsten.

Deze hervorming zal de actuele kunsten in Vlaanderen een belangrijke boost geven, een boost die ons internationaal op de kaart brengt en houdt.

Het Departement Cultuur, Jeugd en Media zal dit tweejarige transitietraject opvolgen.

—

Voor meer informatie, contacteer:

Rebecca Castermans

Woordvoerder

Kabinet van Caroline Gennez

Vlaams minister van Welzijn, Armoedebestrijding, Cultuur & Gelijke Kansen

Rebecca.castermans@vlaanderen.be

M: 0494 91 45 97